

BẦU CỬ QUỐC HỘI Ở UCRAINA VÀ TRIỂN VỌNG TÌNH HÌNH UCRAINA SAU BẦU CỬ

PGS.TS Vũ Dương Huân
Đại sứ CHXHCN Việt Nam tại Ucraina

Ngày 26 tháng 3 năm 2006 tại Ucraina đã diễn ra cuộc bầu cử Quốc hội mới. Đây là Quốc hội khóa V kể từ khi Ucraina trở thành quốc gia độc lập năm 1991.

Khác với các kỳ tổng tuyển cử trước, lần này, ngoài việc lựa chọn 450 nghị sỹ Quốc hội còn tiến hành bầu hội đồng địa phương các cấp và người đứng đầu cơ quan tự quản địa phương như thị trưởng các thành phố, thị xã, thị trấn và người đứng đầu thôn, xã. Mặt khác cuộc bầu cử này được thực hiện sau khi cải cách chính trị mà trọng tâm là sửa đổi Hiến pháp đã có hiệu lực. Theo sửa đổi Hiến pháp, Ucraina chuyển từ mô hình Tổng thống Nghị viện sang Nghị viện Tổng thống. Quyền lực của Tổng thống bị thu hẹp, trong khi Quốc hội và Thủ tướng được trao thêm nhiều quyền hạn mới. Đồng thời hệ thống bầu cử hỗn hợp (1/2 đại biểu Quốc hội bầu theo danh đảng và 1/2 theo đa số) được thay bằng hệ thống bầu cử hoàn toàn theo danh đảng¹. Chính vì vậy, đây là cuộc chạy đua rất quyết liệt giữa các lực

lượng chính trị, không khác gì cuộc bầu cử Tổng thống cuối năm 2004.

Qua bài viết này, tác giả mong muốn trình bày những phân tích, đánh giá về kết quả bầu cử, các khả năng thành lập đa số Quốc hội và chính phủ liên minh, cũng như triển vọng tình hình Ucraina sau tổng tuyển cử.

1. Kết quả bầu cử

Tham gia cuộc chiến giành giật ghế trong cơ quan quyền lực tối cao của đất nước có tới 45/129 đảng phái, khối chính trị toàn Ucraina. Theo thông báo chính thức của Ủy ban Bầu cử trung ương, chỉ có 5 đảng, khối đảng vượt qua được ngưỡng 3%² để có chân trong Nghị viện lần này. Kết quả cụ thể như sau: Đảng Các khu vực: 32,14% (186 ghế); Khối Timôscô: 22,29% (81 ghế); Khối Ucraina của chúng ta: 13,95% (81 ghế); Đảng Xã hội chủ nghĩa: 5,69% (33 ghế); Đảng Cộng sản Ucraina: 3,66% (21 ghế).³

¹ Vũ Dương Huân. *Lại bàn về cải cách chính trị tại Ucraina*. Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu, số 2, năm 2004.

² Các kỳ bầu cử Quốc hội trước quy định ngưỡng là 4%.

³ *Kết quả chính thức bầu cử Quốc hội*. <http://www.podrobnuti.ua>, ngày 10/4/2006 (tiếng Nga)

Các đảng còn lại không vượt được ngưỡng. Kết quả một số đảng như sau: Khối Đối lập nhân dân mà Đảng Xã hội chủ nghĩa tiến bộ của bà V.Vitrencô là nòng cốt: 2,93%; Khối Nhân dân của Chủ tịch Quốc hội V.Litvin được 2,43%; Khối nhân dân Costenco-Plfusa: 1,87%; Đảng Veche (Tập hợp): 1,74%, Khối Pora-PRP (Đảng Trật tự và Cải cách): 1,4%.v.v... Thậm chí Đảng XHDC (thống nhất), một đảng lớn, gắn bó với cựu Tổng thống L.Cutroma và do Tổng thống đầu tiên L.Crapchuk đứng đầu khối tranh cử chỉ được 0,5% phiếu. Có 1,77% cử tri không bỏ phiếu cho bất cứ một khối, hay đảng chính trị nào⁴. Số cử tri đi bầu không cao lắm, khoảng 67.7%.

2. Nhận xét và đánh giá về kết quả bầu cử

Thứ nhất, nhìn chung đây là một cuộc bầu cử tự do dân chủ, minh bạch, đúng luật, ít có gian lận, được dư luận trong nước, dư luận quốc tế đồng tình. Tất nhiên cũng có những kiện cáo, cho rằng chỗ này, chỗ kia có vi phạm, có gian lận. Tuy nhiên vi phạm không lớn. Chỉ có Khối bầu cử Đối lập nhân dân của bà V.Vitrencô đệ đơn kiện lên Viện Công tố tối cao truy tố Chủ tịch Ủy ban Bầu cử trung ương vì cho rằng số lượng phiếu bầu có sự không khớp trong các thông báo. Đồng thời Khối này cùng với Khối của ông Litvin kiện Ủy ban Bầu cử trung ương vì cho

rằng họ bị lấy mất phiếu nên không đủ phiếu để vào được Nghị viện. Có thể có gian lận.

Thứ hai, qua kết quả bầu cử, Đảng Các khu vực của cựu Thủ tướng, cựu ứng cử viên Tổng thống V.Ianucovich, đảng đối lập lớn giành thắng lợi vang dội, được 1/3 số phiếu. Tiếp theo là thắng lợi của Khối Timôsencô, của cựu Thủ tướng Iu.Timôsencô gồm Đảng Tổ quốc và Đảng Các lực lượng yêu nước của cựu Quốc vụ khanh Ban thư ký Tổng thống (Chánh Văn phòng Tổng thống A.Dinchencô) đứng vị trí thứ hai. Đây là thắng lợi to lớn.

Khối Ucraina của chúng ta của đương kim Tổng thống V.Iusencô chỉ đứng thứ ba. Khối này gồm 6 đảng: Liên minh Nhân dân – Ucraina của chúng ta, Phong trào nhân dân Ucraina, Đại hội Những người dân tộc, chủ nghĩa Ucraina, Đảng Các nhà công nghiệp – sản xuất, Liên minh Dân chủ Thiên chúa giáo và Đảng Cộng hòa (Tập hợp), trong đó Đảng Liên minh nhân dân của Tổng thống là nòng cốt. Có thể nói đây là thất bại thảm hại của các đảng cầm quyền.

Đối với Đảng XHCN do Chủ tịch A. Modorov đứng đầu thì kết quả bầu cử là chiến công lớn, được 33 ghế, tăng 13 ghế so với Quốc hội khóa IV năm 2002. Cuối cùng là Đảng Cộng sản. Mặc dù cũng giành được đủ phiếu để có vị trí trong Quốc hội mới, song đó là sự thất bại không nhỏ vì chỉ được 21 ghế so với 59 ghế tại bầu cử Quốc hội năm 2002.

⁴ Đã kiểm được 100% biên bản kết quả kiểm phiếu của các khu vực bầu cử. <http://www.podrobnuti.ua>, ngày 30/03/2006. (tiếng Nga)

Thứ ba, cuộc tổng tuyển cử lần này ở Ucraina được dư luận quốc tế, đặc biệt là phương Tây, Nga hết sức quan tâm. Họ cho rằng đây là cuộc bầu cử quan trọng nhất ở châu Âu trong năm 2006. Có hàng nghìn quan sát viên tại các nước Nga, châu Âu đến quan sát bầu cử. Nga, Liên minh Châu Âu, Mỹ lần đầu tiên trong lịch sử 15 năm độc lập đều nhất trí công nhận bầu cử đúng luật, công bằng, dân chủ, tự do. Họ đều hài lòng với kết quả bầu cử. Ngoài các nước lớn, các nước láng giềng như Bungari, Rumani, Thổ Nhĩ Kỳ, Croatia, Makedonia, Anbani, Mônđôva đều đánh giá khách quan bầu cử 26/3/2006. Tuy nhiên đối với phương Tây có điều không hài lòng là Đảng Khu vực “lực lượng thân Nga” giành chiến thắng lớn chỉ sau 14 tháng Cách mạng Cam⁵.

Thứ tư, có những nhân tố đưa đến thắng lợi, hay dẫn đến thất bại của các đảng, khối đảng. Đối với Đảng Các khu vực, nguyên nhân thành công là ở chương trình tranh cử hợp lý, đáp ứng nguyện vọng của cử tri, đặc biệt là cử tri các tỉnh phía Đông, phía Nam. Đảng Các khu vực chủ trương khôi phục tốc độ phát triển kinh tế cao như năm 2004, chống tái tư nhân hóa, giải quyết tốt các vấn đề xã hội như tăng lương, trợ cấp xã hội, tạo nhiều công ăn việc làm. Về tiếng Nga, Đảng Khu vực có quan điểm dành cho tiếng Nga là tiếng chính thức thứ hai. Trong các vấn đề đối ngoại, Đảng Khu vực mong muốn phát triển chính sách đa dạng hóa quan hệ, nghĩa

là vừa hướng tới hội nhập châu Âu, tăng cường quan hệ với Mỹ, tăng cường hợp tác với NATO, vừa đẩy mạnh quan hệ hữu nghị, hợp tác chặt chẽ toàn diện, chiến lược với Nga và các nước trong Cộng đồng Các quốc gia độc lập, thúc đẩy việc tham gia Không gian Kinh tế thống nhất. Đồng thời trong thắng lợi của Đảng Khu vực có một nhân tố nữa là cử tri rất thất vọng với hơn một năm cầm quyền của chính quyền lực lượng Cách mạng Cam, không bỏ phiếu cho các đảng chính quyền. Ngoài ra còn có những nguyên nhân thắng lợi khác như: Đảng Khu vực có sự ủng hộ mạnh mẽ của nhiều doanh nghiệp mạnh như tập đoàn của nhà tỷ phú Rinat Akhometov, có thủ lĩnh mạnh, bản lĩnh là cựu ứng cử viên Tổng thống cựu Thủ tướng V.Ianucovich và Đảng Khu vực là một đảng lớn, có tổ chức, có cơ sở ở khắp cả nước.

Đối với Khối Timôscô, nhân tố quyết định tạo nên thắng lợi là sau khi bị cách chức Thủ tướng tháng 9/2005, họ đã nhanh chóng tập hợp lực lượng và trở thành lực lượng đối lập mạnh. Là lực lượng đối lập, vốn đã tham gia Cách mạng Cam nên họ đã giành được khá nhiều phiếu của cử tri đứng về Cách mạng Cam, nhưng thất vọng với kết quả một năm cầm quyền của Tổng thống V.Iusenco. Mặt khác trong chương trình tranh cử, họ giương ngọn cờ chống tham nhũng, tái tư nhân hóa, quyết tâm giải quyết các vấn đề xã hội... nên thu hút được nhiều người ủng hộ. Ngoài ra họ có thủ lĩnh có bản lĩnh, có tham vọng, có uy tín, đó là cựu lãnh tụ Cách mạng Cam, cựu Thủ tướng Iu. Timôscô. Họ

⁵ X.Colimovich. *Tất cả đều hài lòng kết quả tổng tuyển cử ở Ucraina*. <http://www.podrobnuti.ua>, ngày 30/03/2006. (tiếng Nga)

cũng được nhóm Praivit là 'tập đoàn kinh tế không lồ ủng hộ về tài chính.

Đối với Đảng XHCN, các yếu tố tạo nên thành công là: đường lối mềm mỏng, thực dụng, tham gia chính quyền Cam, song luôn luôn biết phê phán một số chính sách của chính quyền Cam như: đòi xét lại cải cách chính trị, tái tư nhân hóa, khủng hoảng đường, xăng dầu.v.v... cho nên đã tranh thủ được lá phiếu của cử tri. Mặt khác, với chính sách thực dụng, mềm dẻo, họ đã tranh thủ được một số lượng cử tri không nhỏ vốn trước đến nay đều dành lá phiếu cho Đảng Cộng sản Ucraina. Ngoài ra lãnh tụ của Đảng được coi là con người nghiêm chỉnh, đúng mực, có uy tín trong dân chúng.

Tại sao Khối Đảng cầm quyền Ucraina của chúng ta thất bại? Có nhiều nguyên nhân. Trước hết, nguyên nhân sâu xa nhất là do lực lượng Cách mạng Cam bị chia rẽ nghiêm trọng đã dẫn đến việc ra đi của chính phủ Iu.Timôscô. Chính vì vậy cử tri ủng hộ Cách mạng Cam đã chia rẽ thành bộ phận ủng hộ Timôscô và bộ phận khác lại bỏ phiếu cho lực lượng chính quyền. Yếu tố không kém phần quan trọng khác đưa đến thất bại của các đảng chính quyền là người dân mất lòng tin vào chính quyền. Hơn một năm cai trị đất nước, trái với lời hứa trong Cách mạng Cam và khi nắm quyền kinh tế đi xuống (tăng trưởng kinh tế cuối 2005 chỉ còn 2,8% so với hơn 13% cuối 2004), đã liên tiếp xảy ra các cuộc khủng hoảng xăng dầu, đường, thịt, tỷ giá hối đoái. Mặc dù lương và trợ cấp xã hội tăng, song đời sống

nhân dân không được cải thiện do giá cả tăng nhanh. Quan hệ với Nga căng thẳng, việc gia nhập EU, NATO khó khăn... Những lời hứa về chống tham nhũng, nhiều công án việc làm chỉ là những lời hứa suông⁶...

Về Đảng Cộng sản Ucraina thì đâu là nguyên nhân thất bại? Tại sao cử tri ủng hộ Đảng Cộng sản giám sát so với các cuộc bầu cử Quốc hội trước. Nguyên nhân chủ yếu là ở chỗ: đường lối của Đảng quá cứng, ít đổi mới. Thay cho chính sách đổi lập xây dựng, Đảng luôn luôn chống lại bất cứ chính sách nào của chính quyền, không có bất kỳ hợp tác nào với chính quyền. Mặt khác, cử tri của Đảng là thế hệ già, gắn bó chặt chẽ với chế độ xã hội chủ nghĩa. Số cử tri đó ngày càng giảm, nhiều người ốm đau, bệnh tật không đi bỏ phiếu được. Trong khi hầu như có rất ít thanh niên sinh viên gia nhập Đảng Cộng sản. Ngoài ra, do kinh phí eo hẹp, việc vận động tranh cử cũng hạn chế, ảnh hưởng không nhỏ đến kết quả bầu cử.

Còn đối với các đảng không giành được 3% để có chân trong Quốc hội, thì nguyên nhân chung là tâm lý người dân không muốn quá nhiều đảng, muốn có các trung tâm quyền lực mạnh, tạo điều kiện cho ổn định đất nước. Chính vì vậy, họ không bỏ phiếu cho các đảng mới thành lập, các đảng nhỏ. Riêng đối với Đảng XHDC thống nhất, vốn là một đảng lớn, cầm quyền nhiều năm, song

⁶ Xem Vũ Dương Huân. *Khủng hoảng chính phủ ở Ucraina: Nguyên nhân và hệ quả*. Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu, số 5/2005.

cử tri đã quá chán ngấy người đã từng cầm quyền một thời gian dài, không cải thiện được tình hình đất nước, để tham nhũng ngày càng tăng và đời sống nhân dân không được cải thiện. Họ muốn có thay đổi, muốn đời sống khá hơn.

Tình hình Ucraina những năm trước mắt được xác định bởi sắp xếp lực lượng, sau kết quả bầu cử Quốc hội vừa rồi nếu Quốc hội khóa này tồn tại đến hết nhiệm kỳ. Trong các lực lượng trên thì ba đảng, khối đảng có nhiều đại biểu Quốc hội là Đảng Khu vực, Khối Timôscô và Khối Ucraina của chúng ta và Đảng XHCN có vai trò quyết định. Tình hình Ucraina còn phụ thuộc và việc thành lập đa số trong Quốc hội và đảng sau nó là chính phủ liên minh.

3. Triển vọng tình hình Ucraina

3.1. Các phương án lập chính phủ liên minh

Với kết quả bầu cử như đã nêu ở trên, theo lô gích hình thức có thể có 6 phương án đa số Quốc hội và liên minh chính phủ đảm bảo đa số thường với 226 phiếu trở lên hoặc đa số tuyệt đối như sau: Khối Timôscô, Ucraina của chúng ta và Đảng Khu vực gồm 396 phiếu; Khối Timôscô và Đảng Khu vực: 315 phiếu; Ucraina của chúng ta và Đảng Khu vực: 267 phiếu; Khối Timôscô, Đảng Xã hội chủ nghĩa và Ucraina của chúng ta: 243 phiếu; Đảng Xã hội Chủ nghĩa, Đảng Cộng sản và Đảng Khu vực: 240 phiếu; Khối Timôscô, Ucraina của chúng ta và Đảng Cộng sản: 231 phiếu.

Số lượng phe đa số có thể tăng do có những đại biểu trung dung bỏ sung⁷.

3.2. Các kịch bản thành lập liên minh

Đã có 4 trong 5 khối đảng chính trị thắng cử, trừ Đảng Cộng sản, đã và đang đẩy mạnh tìm kiếm đồng minh, đối tác nhằm thành lập đa số Quốc hội và chính phủ liên minh. Trong bối cảnh hiện nay, trên cơ sở quan điểm, lập trường của các bên, nổi lên ba kịch bản sau đây về thành lập liên minh:

Kịch bản 1: Ucraina của chúng ta, Khối Timôscô và Đảng Xã hội chủ nghĩa. Sau nhiều ngày thương lượng khá căng thẳng, ngày 13/4/2006, đại diện ba đảng đã chính thức ký Nghị định thư về ý đồ hợp tác lập Liên minh Các lực lượng dân chủ⁸. Thỏa thuận gồm những nội dung chính sau:

- Dự thảo Hiệp định Liên minh sẽ do nhóm công tác gồm đại diện các lực lượng chuẩn bị và sẽ được ký tắt vào ngày làm việc đầu tiên của Quốc hội mới. Dự thảo phải được lãnh đạo các lực lượng chấp thuận.

- Thỏa thuận sẽ gồm 3 phần: + Cơ sở chương trình hoạt động của Liên minh; + Cơ chế hoạt động Liên minh; + Phân chia khu vực trách nhiệm giữa các bên.

- Trước khi thành lập nội các, Liên minh sẽ trình Quốc hội xem xét Dự thảo Cơ sở

⁷ *Đã kiểm 100% biên bản kiểm phiếu của các khu vực bầu cử và 5 đảng, khối đảng thắng cử*, <http://www.podronosti.ua>, ngày 30/03/2006 (tiếng Nga).

⁸ *Nghị định thư về ý đồ lập Liên minh*.

<http://www.pravda.com.ua>, ngày 13/4/2006 (tiếng Nga)

chính sách đối nội, đối ngoại của đất nước để Quốc hội thông qua.

- Trật tự xem xét các vấn đề tại Quốc hội sau khi Hiệp định được ký kết: + Đảm bảo thủ tục để Tổng thống giới thiệu ứng cử viên Thủ tướng và chấp nhận Thủ tướng; + Phê chuẩn thành phần chính phủ liên minh do Liên minh đề xuất; + Quốc hội thông qua chương trình hoạt động của chính phủ.

- Hiệp định được chuẩn bị trên các nguyên tắc nêu trong dự thảo Bị vong lục thành lập Liên minh Các lực lượng dân chủ. Một trong các nguyên tắc chủ yếu là vấn đề ghế Thủ tướng chính phủ dành cho đảng có nhiều phiếu nhất. Nghĩa là bà Timôscô sẽ làm Thủ tướng.

Mặc dù đã đạt được thoả thuận ban đầu, tạo cơ sở cho việc thành lập chính phủ liên minh, song trước mắt còn có vô vàn khó khăn, phức tạp.

Thứ nhất, điểm cản trở lớn nhất, phức tạp nhất là chức Thủ tướng. Cả Ucraina của chúng ta lẫn khối Timôscô đều quyết tâm giành ghế Thủ tướng, không bên nào chịu nhường bên nào. Đối với Timôscô, làm Thủ tướng là điều kiện quyết định thành lập Liên minh.

Ucraina của chúng ta không muốn để chức Thủ tướng đầy quyền lực theo tinh thần cải cách chính trị rơi vào tay bà cựu Thủ tướng Iu. Timôscô. Bà là một nhà chính trị mạnh, có bản lĩnh, đầy tham vọng, được tập đoàn kinh tế lớn ủng hộ. Họ e ngại bà Timôscô sẽ lấn át vai trò, quyền hạn Tổng

thống của ông V.Iusencô, thậm chí có thể trở thành Tổng thống tiếp theo của Ucraina. Họ lo ngại là có lý vì đã quá hiểu đối thủ của mình nhất là khi bà Timôscô làm Thủ tướng chính phủ sau Cách mạng Cam. Chính vì vậy, Ucraina của chúng ta đã bảo lưu điều 6 trong Nghị định thư thành lập Liên minh về việc ghế Thủ tướng trao cho đảng giành nhiều phiếu nhất. Mặc dù đã có lời tuyên bố công khai của bà Iu.Timôscô, rằng sẽ không ra ứng cử Tổng thống năm 2009, mà ủng hộ Tổng thống V.Iusencô tái ứng cử⁹, song nỗi lo của Ucraina vẫn không giảm.

Thứ hai, trong những quan chức thân cận và có thế lực của Tổng thống, có nhiều người cực lực phản đối liên minh với lực lượng của bà Timôscô. Đó là ông P.Pôscôscô, cựu thư ký Hội đồng an ninh quốc gia và quốc phòng, người có đóng góp to lớn cho Cách mạng Cam và A.Triachecov, nguyên cố vấn thứ I của Tổng thống. Giữa họ với bà Timôscô đã có những mâu thuẫn, bất đồng sâu sắc và mâu thuẫn không thể điều hoà. Đó chính là một trong những nguyên nhân cách chức Thủ tướng của bà Timôscô.

Thứ ba, về đường lối chính sách, giữa Ucraina của chúng ta, Khối Timôscô và Đảng Xã hội chủ nghĩa có những khác biệt không nhỏ. Đây cũng là một trong các nhân tố cản trở thành lập Liên minh và đe dọa sự tồn tại của Liên minh.

⁹ Vì liên minh Cách mạng Cam, Timôscô sẵn sàng ủng hộ Iusencô trong bầu cử Tổng thống.
<http://www.pogrobnosti.ua>, ngày 10/4/2006 (tiếng Nga)

Đảng Xã hội chủ nghĩa kiên quyết chống việc gia nhập NATO, ủng hộ quy chế tiếng Nga là tiếng chính thức thứ hai, phản đối xem lại cải cách chính trị. Còn quan điểm của hai lực lượng kia thì ngược lại. Về vấn đề tái tư nhân hoá thì Tổng thống V.Iusencô đã dứt khoát đặt dấu chấm hết và cũng không xem xét lại Hiệp định gaz ký với Nga ngày 04/01/2006. Bà Timôscô lại có quan điểm hoàn toàn khác, ủng hộ tái tư nhân hoá và xem xét lại Hiệp định gaz ký với Nga. Về những sự trùng hợp và khác nhau trong quan điểm và chính sách về các vấn đề kinh tế xã hội giữa các lực lượng, thủ tướng B.Ekhanurov cho rằng với Đảng Khu vực, Ucraina trung hợp 75%, với Đảng Xã hội chủ nghĩa 40%, còn Khối Timôscô chưa có chương trình kinh tế¹⁰.

Mặc dù Liên minh đã được thành lập, song còn lâu mới trở thành hiện thực. Hơn nữa có trở thành hiện thực cũng khó tồn tại lâu. Các nhà bình luận hầu như đều nhất trí với ý kiến này. Về mâu thuẫn giữa Ucraina của chúng ta và Khối Timôscô, ông V.Igrunova, Viện trưởng Viện Nghiên cứu Chính trị - Nhân đạo nhận xét: “Hai lực lượng theo đuổi và truyền bá các cách sống khác nhau của tương lai Ucraina. Nếu Timôscô sẵn sàng xây dựng hệ thống chính trị dân tuý, dựa vào sự ủng hộ của tầng lớp dân nghèo, lạc hậu đông đảo ở Ucraina, thì V.Iusencô lại muốn Ucraina quan liêu

dân chủ và giàu có. Hai Ucraina chắc chắn sẽ xung đột với nhau. Ưu thế đang thuộc về Timôscô với tinh thần Cách mạng Maidan (quảng trường). Như vậy V.Iusencô tất yếu sẽ tìm đến sự ủng hộ của V.Ianucovich, đại diện cho mô hình hành chính - độc - tài phiệt rất gần gũi với quan điểm Ucraina của chúng ta. Chính vì vậy việc thành lập Liên minh chỉ là tạm thời”¹¹. Còn phó giám đốc Trung tâm Nghiên cứu Công nghệ chính trị A.Macarokin thì cho rằng, Timôscô sẽ làm Thủ tướng song cũng khó tồn tại lâu do nảy sinh nhiều vấn đề như: nhiệm kỳ trước và cũng bị hạ bệ thôi”¹². Tờ báo của Đức Der Standard, cùng những nhận xét như trên.

Tóm lại kịch bản này có, đang diễn ra, song rất khó thành công.

Kịch bản 2: Liên minh giữa Đảng Khu vực và Ucraina của chúng ta. Đây cũng là khả năng thực tế, khi liên minh ba lực lượng Cách mạng Cam thất bại. Kịch bản này cũng đang được triển khai. Thủ tướng B.Ekhanarov đã gặp gỡ với Chủ tịch Đảng khu vực Ianuvovich trao đổi về việc hợp tác. Sờ dĩ họ có thể liên minh với nhau vì:

Thứ nhất, có quan điểm gần nhau về các vấn đề, kinh tế xã hội như trình bày ở trên. Hai lực lượng cũng không khác nhau lắm trong vấn đề hợp tác với Mỹ và phương Tây. Đảng Khu vực chủ trương tăng cường với Mỹ, Liên minh Châu Âu, hợp tác chặt chẽ, song chưa gia nhập NATO. Còn Tổng thống

¹⁰ Ekhanurov cho rằng, Ucraina của chúng ta có nhiều điểm chung với Đảng Các khu vực về các vấn đề kinh tế. <http://www.pogrobnosti.ua>, ngày 17/04/2006 (tiếng Nga)

¹¹ Buổi sáng Timôscô trở thành con bài sa thải. <http://www.utro.ru>, ngày 7/4/2006.

¹² Như trên.

V. Iusenco lại đặt ưu tiên cao cho gia nhập EU và NATO. Trong quan hệ với Nga và Cộng đồng Các quốc gia độc lập, cả 2 đảng đều coi là đối tác chiến lược, song Đảng Khu vực chú trọng hơn quan hệ với Nga và SNG.

Thứ hai, việc hợp tác giữa Đảng Khu vực và Ucraina của chúng ta sẽ giải quyết các vấn đề chia rẽ Đông - Tây, tạo điều kiện cho ổn định và phát triển. Qua bầu cử Tổng thống cuối năm 2004 và bầu cử Quốc hội lần này, Đảng Khu vực giành được sự ủng hộ tuyệt đối các tỉnh Đông và Nam, nơi tập trung các cơ sở công nghiệp, người nói tiếng Nga, còn Ucraina của chúng ta giành ưu thế ở phía Tây. Hậu quả của các cuộc bầu cử là chia rẽ Đông, Tây. Liên minh các lực lượng Cách mạng Cam không thể giải quyết được nguy cơ chia rẽ đó. Chỉ có hợp tác giữa Ucraina của chúng ta mới với Đảng Khu vực mới có thể khắc phục được sự chia rẽ đất nước, tạo điều kiện để ổn định và phát triển đất nước. Cựu Thứ trưởng thứ nhất Bộ Ngoại giao, Đại sứ Ucraina tại Áo V.Enchencô nhận xét: Kết quả bầu cử cho thấy Ucraina bị chia rẽ thành Đông và Tây. Chia rẽ rất sâu sắc. Mọi người đang đợi một cái gì đó xảy ra để khắc phục sự chia rẽ. Chính phủ không thể làm việc bình thường nếu không đại diện tất cả Ucraina. Chính vì vậy Liên minh lớn (giữa Đảng Khu vực và lực lượng của Tổng thống) là con đường nhiều hứa hẹn đảm bảo ổn định chính phủ¹³.

Thứ ba, hai bên có bất đồng nghiêm trọng về chiếc ghế Thủ tướng. Đảng Khu vực khẳng định chức Thủ tướng phải thuộc về mình vì đó là đảng giành được nhiều phiếu nhất trong bầu cử. Mặt khác giành được ghế người đứng đầu chính phủ trong bối cảnh cải cách chính trị đã có hiệu lực là sự lấy lại "thể diện" sau thất bại trong bầu "Tổng thống" cuối năm 2004. Đối với Ucraina của chúng ta, giành ghế người đứng đầu nội các cũng là vấn đề hết sức quan trọng. Liệu họ có thể thoả hiệp được không. Có tin họ đang thương lượng. Nếu đạt được việc thành lập liên minh giữa Đảng Khu vực và Ucraina của chúng ta, chức Thủ tướng sẽ giao cho cựu Thủ tướng A.Kinax, hoặc Iu.Ekhanurov. Mặc dù là người của Tổng thống, song Đảng Khu vực dễ chấp nhận, còn V.Ianucovich, Chủ tịch Đảng Khu vực sẽ nắm chức phó Thủ tướng thứ nhất, phụ trách các vấn đề kinh tế. Theo nhận xét của các nhà phân tích, kịch bản này là quyết định tối ưu, phù hợp với lợi ích Ucraina, đảm bảo ổn định đất nước. Ngoài ra lại có sự hợp tác giữa các đại gia của hai phía - nhóm Đonnhet đứng đầu là R.Akhmetov và nhóm P.Pôrosencô¹⁴.

Kịch bản 3: Liên minh giữa ba đảng: Đảng Khu vực, Khối Timôscô và Ucraina của chúng ta. Khả năng này khó vì ngay từ đầu bà Timôscô đã kiên quyết phản đối liên minh với Đảng Khu vực và Đảng Khu vực cũng không chấp nhận hợp tác với Khối

¹³ Báo Der Standard: *Phe Cách mạng Cam lại rơi vào ngõ cụt*. <http://www.pogrobnosti.ua>, ngày 21/4/2006 (tiếng Nga)

¹⁴ *Telegraf. Timôscô đã ngồi cạnh ghế*. <http://www.podrobnosti.ua>, ngày 26/4/2006 (tiếng Nga)

Timôscô. Họ rất khác nhau về quan điểm, chính sách và cả tính cách của hai thủ lĩnh (Ianucovich và Timôscô) rất va chạm nhau. Hai con hổ không thể chung một chuồng. Bà Timôscô tuyên bố sẵn sàng trở thành đối lập nếu trong liên minh có Đảng Khu vực.

3.3. Triển vọng tình hình Ucraina

Triển vọng tình hình trước mắt cũng như trung hạn của Ucraina phụ thuộc vào việc sắp xếp giữa các lực lượng chính trị chủ chốt giành thắng lợi trong bầu cử Quốc hội ngày 26/3/2006.

Nếu tính hình diễn ra theo kịch bản 1, Ucraina vẫn ở trong tình trạng bấp bênh, khó ổn định vững chắc. Nếu kịch bản 2 trở thành hiện thực, tình hình ổn định hơn.

Tuy nhiên Ucraina còn khá lâu mới có ổn định vững chắc vì hệ thống chính trị còn nhiều khiếm khuyết, tính nhà nước còn quá non trẻ (mới thực sự có từ khi Ucraina thành quốc gia độc lập 1991), chưa hình thành xong các trung tâm quyền lực lớn, mạnh chi phối chính trường. Ucraina ở vào vị trí địa chiến lược phức tạp (giữa Nga và phương Tây) nên dễ bị tác động từ bên ngoài, tầng lớp tinh hoa Ucraina còn non trẻ, chưa nhiều kinh nghiệm...

Theo Hiến pháp, thời hạn thành lập đa số Quốc hội và Chính phủ liên minh chỉ đến cuối tháng 6 (2 tháng sau khi công bố kết quả bầu cử). Nếu không thành lập được liên minh, Tổng thống có quyền giải tán Quốc hội và phải tiến hành bầu cử mới. Khả năng này không loại trừ, song khó xảy ra. Nếu

bầu cử lại, lực lượng của chính quyền chắc chắn sẽ lại mất thêm phiếu, khó có thể đạt được kết quả như bầu cử vừa qua. Chính vì vậy, Tổng thống sẽ cố gắng dàn xếp để có được đa số Quốc hội và Chính phủ liên minh.

Tóm lại, cuộc bầu cử Quốc hội vừa qua ở Ucraina, một sự kiện chính trị có tầm quan trọng không kém cuộc chạy đua giành chức Tổng thống cuối năm 2004 đã kết thúc xuôn xê, dân chủ, công bằng, đúng luật và được dư luận trong nước tán thành. Đây là cuộc giành giật quyết liệt giữa các lực lượng đủ mọi màu sắc từ tả đến hữu bởi vì cải cách chính trị đã có hiệu lực. Chỉ có 5 trong số 45 đảng phái, khối chính trị chiến thắng, có được vị trí trong cơ quan quyền lực cao nhất của đất nước. Có những nguyên nhân thành công, nhân tố thất bại của các đảng phái, khối đảng. Nguyên nhân chung là cử tri muốn có thay đổi, muốn đời sống tốt hơn.

Đã và đang diễn ra các cuộc thương lượng, dàn xếp đầy khó khăn, phức tạp nhằm thành lập đa số Quốc hội và Chính phủ Liên minh. Có 2 kịch bản liên minh có nhiều khả năng hiện thực hơn cả, đó là liên minh giữa 3 đảng Cách mạng Cam và liên minh giữa Đảng Khu vực và Ucraina của chúng ta. Liên minh sau có nhiều khả năng thành công hơn. Khả năng phải giải tán Quốc hội để bầu lại không nhiều. Dù xảy ra theo phương án nào, trước mắt Ucraina chỉ có ổn định tương đối, chưa thể có ổn định vững chắc do vị trí địa chính trị, thiếu trung tâm quyền lực mạnh, thể chế chính trị chưa hoàn thiện, giới tinh hoa ít kinh nghiệm và truyền thống nhà nước mỏng....